

U S T A W A

z dnia2017 r.

o Instytucie Solidarności i Odwagi

Rozdział I

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa organizację i zadania Instytutu Solidarności i Odwagi, zwanego dalej „Instytutem”.

Art. 2. 1. Instytut jest instytutem badawczym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1158 i 1452).

2. Instytut ma osobowość prawną.

3. Siedzibą Instytutu jest miasto stołeczne Warszawa.

4. Nadzór nad Instytutem sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwany dalej „ministrem”.

Art. 3. 1. Celem działalności Instytutu jest inicjowanie, podejmowanie i wspieranie działań mających na celu upamiętnienie i uhonorowanie osób żyjących, zmarłych lub zamordowanych, zasłużonych dla Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, w dziele pielęgnowania pamięci lub niesienia pomocy osobom narodowości polskiej lub obywatelom polskim innych narodowości będącym ofiarami zbrodni sowieckich, nazistowskich zbrodni niemieckich, zbrodni z pobudek nacjonalistycznych lub innych przestępstw stanowiących zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodni wojennych, w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

2. Do zadań Instytutu należy:

- 1) prowadzenie, inicjowanie i wspieranie badań naukowych w zakresie określonym w ust. 1;
- 2) prowadzenie oraz poszerzanie baz danych, księgozbiorów i archiwów w Rzeczypospolitej Polskiej i za granicą w zakresie określonym w ust. 1;
- 3) popularyzowanie, dokumentowanie i poszerzanie wiedzy w zakresie określonym w ust. 1, w tym gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, digitalizacja,

opracowywanie, udostępnianie i zabezpieczanie materiałów lub ich kopii, w tym poprzez współpracę z innymi podmiotami;

- 4) upowszechnianie wiedzy o osobach, o których mowa w ust. 1;
- 5) inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań informacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych w zakresie określonym w ust. 1;
- 6) zgłaszanie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych inicjatywy nadania osobom, o którym mowa w ust. 1 Krzyża Wschodniego, o którym mowa w ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego (Dz.U. z 2017 r. poz. 8 i 973) lub Krzyża Zachodniego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego (Dz.U. poz. 973);
- 7) zgłaszanie uprawnionym organom inicjatyw nadania innego odznaczenia lub orderu osobom, o których jest mowa w ust. 1 ;
- 8) prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie, o którym mowa w ust. 1;
- 9) organizowanie uroczystości, konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów, dyskusji oraz prowadzenie innej działalności popularyzatorskiej, zarówno w Rzeczypospolitej Polskiej, jak i za granicą, w zakresie określonym w ust. 1;
- 10) współpraca z krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami naukowymi i stowarzyszeniami w zakresie, o którym mowa w ust. 1;
- 11) produkcja i współprodukcowanie materiałów audiowizualnych, w tym filmów o wysokim poziomie artystycznym, dotycząca zagadnień związanych z zakresem, o którym mowa w ust. 1, w celu ich nadania w programach mediów publicznych i prywatnych lub internecie albo rozpowszechniania w inny sposób;
- 12) popularyzacja problematyki o której mowa w ust. 1.

Art. 4. 1. Instytut działa na podstawie ustawy i statutu.

2. Minister, w drodze zarządzenia, nadaje Instytutowi statut, w którym określa organizację wewnętrzną Instytutu, mając na względzie prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań przez Instytut.

3. W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do Instytutu stosuje się przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych. Ministrem właściwym w rozumieniu przepisów, o których mowa w zdaniu pierwszym, jest minister.

Rozdział II

Organy i organizacja Instytutu

Art. 5. Organami Instytutu są:

- 1) Dyrektor Instytutu;
- 2) Rada Pamięci.

Art. 6. 1. Dyrektora Instytutu powołuje i odwołuje minister.

2. Na stanowisko Dyrektora Instytutu może być powołana osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ani umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada wykształcenie wyższe;
- 5) wyróżnia się wiedzą z zakresu historii Polski i Narodu Polskiego;
- 6) cieszy się nieposzlakowaną opinią i daje rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań;
- 7) nie pełniła służby zawodowej ani nie pracowała w organach bezpieczeństwa państwa wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2016 r. poz. 1721 oraz z 2017 r. poz. 1530), ani nie była ich współpracownikiem.

3. Wynagrodzenie Dyrektora Instytutu ustala minister zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1222)

Art. 7. Osoba powołana na stanowisko Dyrektora Instytutu nie może:

- 1) zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem stanowiska naukowo-dydaktycznego lub naukowego w szkole wyższej, Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub innej jednostce naukowej, ani wykonywać innych zajęć zarobkowych niedających się pogodzić z obowiązkami i godnością jego urzędu;
- 2) należeć do partii politycznej;
- 3) wykonywać innych czynności, które pozostają w sprzeczności z jego obowiązkami albo mogą wywołać podejrzenie o jego stronnictwo lub interesowność;

- 4) prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z obowiązkiem i godnością jego urzędu.

Art. 8. Do zadań i obowiązków Dyrektora Instytutu należy:

- 1) kierowanie pracami Instytutu;
- 2) reprezentowanie Instytutu na zewnątrz;
- 3) zapewnienie funkcjonowania i ciągłości pracy Instytutu;
- 4) opracowywanie rocznego planu działania Instytutu;
- 5) opracowywanie rocznego planu finansowego Instytutu;
- 6) opracowywanie rocznego sprawozdania finansowego Instytutu i przedstawianie go ministrowi;
- 7) sporządzanie rocznego sprawozdania z działalności Instytutu i przedstawianie go ministrowi;
- 8) sprawowanie zarządu nad mieniem Instytutu;
- 9) prowadzenie gospodarki finansowej Instytutu;
- 10) rozliczanie dotacji otrzymanych z budżetu państwa;
- 11) podejmowanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy.

Art. 9. 1. Rada Pamięci jest organem opiniodawczo-doradczym Dyrektora Instytutu.

2. Rada Pamięci w szczególności opiniuje inicjatywy o nadanie osobom, o którym mowa w art. 3 ust. 1 Krzyża Wschodniego, Krzyża Zachodniego lub innego odznaczenia lub orderu.

3. Rada Pamięci składa się z nie mniej niż siedmiu i nie więcej niż jedenastu członków, powoływanych i odwoływanych przez ministra spośród osób wyróżniających się wysokimi walorami moralnymi oraz wiedzą z zakresu historii Polski i Narodu Polskiego.

4. Pracami Rady Pamięci kieruje przewodniczący, powoływany i odwoływany przez ministra.

5. Szczegółowe zadania i kompetencje Rady Pamięci oraz tryb powoływania jej członków określa statut Instytutu.

6. Z tytułu działalności w Radzie Pamięci nie przysługuje wynagrodzenie.

7. Członkom Rady Pamięci, mającym inne miejsce zamieszkania niż miejsce posiedzeń Rady, przysługują diety, zwrot kosztów podróży i noclegów związanych z uczestnictwem w tych posiedzeniach, na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 Kodeksu pracy.

Rozdział III

Gospodarka Instytutu

Art. 10. 1. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w niniejszej ustawie oraz ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych.

2. Przychodami Instytutu są:

- 1) dotacja podmiotowa określana corocznie w ustawie budżetowej, przekazywana przez ministra ze środków ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem;
- 2) przychody z działalności gospodarczej prowadzonej na zasadach określonych w art. 12;
- 3) środki finansowe z funduszy Unii Europejskiej lub z krajowych i międzynarodowych projektów i programów badawczych;
- 4) przychody ze sprzedaży albo z tytułu przekazania do odpłatnego używania rzeczowych składników majątkowych będących własnością Instytutu;
- 5) darowizny, spadki i zapisy;
- 6) odsetki od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych Instytutu, chyba że przepisy odrębne lub umowa, na podstawie której Instytut otrzymał środki, stanowią inaczej;
- 7) przychody z innych tytułów.

Art. 11. 1. Podstawą gospodarki finansowej Instytutu jest roczny plan finansowy ustalany na okres roku obrotowego. Rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy.

2. Roczny plan finansowy ustala Dyrektor Instytutu po zasięgnięciu opinii Rady Pamięci.

Art. 12. 1. Instytut może prowadzić działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, z późn. zm.). Działalność ta jest wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym z działalności, o której mowa w art. 3 ust. 2.

2. Działalność gospodarcza, o której mowa w ust. 1, nie może być finansowana z określonej corocznie w ustawie budżetowej dotacji podmiotowej.

3. Dochód z działalności gospodarczej, o której mowa w ust. 1, służy wyłącznie realizacji zadań Instytutu określonych w art. 3 ust. 2.

Art. 13. 1. Tworzy się następujące fundusze Instytutu:

- 1) fundusz statutowy;
- 2) fundusz rezerwowy;

3) zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, który tworzy się na zasadach określonych w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 800, 1984 i 2255);

4) inne fundusze, jeżeli obowiązek ich utworzenia wynika z odrębnych przepisów.

2. Fundusz statutowy Instytutu stanowi równowartość majątku Instytutu według stanu na dzień rozpoczęcia działalności.

3. Podziału zysku netto dokonuje minister na wniosek Dyrektora Instytutu. Minister, mając na względzie dbałość o prawidłowe funkcjonowanie Instytutu, może dokonać innego niż wnioskowany podziału zysku.

4. Stratę netto Instytutu pokrywa się z funduszu rezerwowego.

5. Fundusz statutowy zmniejsza się o straty netto nieznajdujące pokrycia w funduszu rezerwowym.

Art. 14. 1. Instytut może ustanawiać i finansować nagrody rzeczowe i finansowe dla osób, o których mowa w art. 3 ust. 1.

2. Minister określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania nagród, o których mowa w ust. 1, oraz rodzaje tych nagród, uwzględniając potrzebę godnego i sprawiedliwego uhonorowania osób, o których mowa w art. 3 ust. 1.

Art. 15. 1. Instytut może ustanawiać i finansować stypendia dla wspierania badań naukowych, działań edukacyjnych i kulturalnych w zakresie, o którym mowa w art. 3 ust. 1, w szczególności dla pracowników naukowych oraz osób wyróżniających się w działaniach, o których mowa w art. 3 ust. 1.

2. Minister określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów, o których mowa w ust. 1, a także rodzaje i wysokość stypendiów, uwzględniając potrzebę wsparcia działań najpełniej służących realizacji celów Instytutu.

Rozdział IV

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 16. W ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o ustanowieniu Krzyża Wschodniego (Dz.U. z 2017 r. poz. 8 i 973) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw zagranicznych przedstawia wnioski z własnej inicjatywy lub z inicjatywy związków i stowarzyszeń kombatanckich, organizacji społecznych, Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dyrektora Instytutu Solidarności i Odwagi oraz osób prywatnych, po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.”

Art. 17. W ustawie z dnia 7 kwietnia 2017 r. o ustanowieniu Krzyża Zachodniego (Dz.U. poz. 973) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw zagranicznych przedstawia wnioski z własnej inicjatywy lub z inicjatywy związków i stowarzyszeń kombatanckich, organizacji społecznych, Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dyrektora Instytutu Solidarności i Odwagi oraz osób prywatnych, po uzyskaniu pozytywnej opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.”

Rozdział V

Przepisy dostosowujące, przejściowe i końcowe

Art. 18. Tworzy się Instytut Solidarności i Odwagi.

Art. 19. 1. Minister, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, wyposaży Instytut w nieruchomości niezbędne do jego działalności.

2. Instytut jest zwolniony z podatków i innych danin publicznych z tytułu wyposażenia , o którym mowa w ust. 1.

3. Instytut nie ponosi opłat sądowych w zakresie związanym z wyposażeniem, o którym mowa w ust. 1.

Art. 20. 1. Minister przyzna Instytutowi w 2017 r. ze środków budżetu państwa ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, jednorazową dotację w wysokości 75 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

2. Niewykorzystane w 2017r. środki dotacji, o której mowa w ust. 1, przechodzą na kolejny rok obrotowy.

Art. 21. 1. Minister, w drodze zarządzenia, powoła w terminie czternastu dni od dnia wejścia w życie ustawy Pełnomocnika do spraw Organizacji Instytutu Solidarności i Odwagi,

zwanego dalej „Pełnomocnikiem”, określając zakres jego zadań i środki niezbędne do ich realizacji oraz ustalając jego wynagrodzenie.

2. Celem działania Pełnomocnika jest zorganizowanie Instytutu, zatrudnienie pracowników Instytutu oraz podjęcie innych czynności niezbędnych do rozpoczęcia pracy Instytutu.

3. Pełnomocnik, od dnia powołania, wykonuje zadania i obowiązki Dyrektora Instytutu.

4. Pełnomocnik kończy swoją działalność z chwilą powołania Dyrektora Instytutu.

Art. 22. 1. Instytut nabywa osobowość prawną z dniem wejścia w życie ustawy.

2. Pełnomocnik niezwłocznie złoży wniosek o wpisanie Instytutu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 23. Minister powołuje Dyrektora Instytutu oraz członków Rady Pamięci w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 24. 1. Roczny plan finansowy Instytutu na rok 2017 ustala Pełnomocnik.

2. Do czasu ustalenia rocznego planu finansowego Instytutu na rok 2018 podstawę gospodarki finansowej Instytutu w roku 2018 stanowi projekt tego planu.

Art. 25. 1. W celu wykonania przepisów ustawy Prezes Rady Ministrów dokonuje, w drodze rozporządzenia, przeniesienia planowanych dochodów i wydatków budżetowych, w tym wynagrodzeń oraz limitów zatrudnienia, między częściami, działami i rozdziałami budżetu państwa z zachowaniem przeznaczenia środków publicznych wynikającego z ustawy budżetowej.

2. W celu wykonania przepisów ustawy minister dokona przeniesienia wydatków między działami klasyfikacji budżetowej w ramach części budżetowej, której jest dysponentem.

Art. 26. Ustawa wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Bezpieczeństwo i rozwój każdego państwa zależy m. in. od dobrych stosunków z innymi narodami zbudowanymi na prawdzie nawet niezwykle bolesnej.

Ale obok potrzeby opowiedzenia prawdy o tragicznych wydarzeniach z przeszłości istnieje obowiązek docenienia osób ratujących Polaków i płacących za to często życiem swoim i swoich rodzin. Chcemy także uczcić pamięć Polaków ratujących swoich współobywateli. Trzeba docenić tych, którzy dawali świadectwo prawdzie o zbrodniach na narodzie polskim lub pomagali dochodzić do niej – często narażając się na represje.

Mamy niespłacony dług wdzięczności wobec tych ludzi. Chcemy oddać im hołd.

Zadaniem Rzeczypospolitej Polskiej jest więc wyrażenie wdzięczności oraz utrwalenie bohaterstwa tych Sprawiedliwych, którzy jeszcze żyją. To najwięksi przyjaciele Polski i Polaków, którzy w sposób najwspanialszy z możliwych osobistym heroizmem i poświęceniem dali świadectwo w godzinie próby.

Dziesiątki lat po tragicznych wydarzeniach większość bohaterów, którym polska zbiorowość winna jest wdzięczność, już jednak nie żyje. W wielu przypadkach polskie państwo będzie więc mogło uhonorować przedstawicieli następnych pokoleń.

Musimy pamiętać także o tych, którzy często w odległych zakątkach świata dawali schronienie uciekinierom z nieludzkiej ziemi. Bez nich nie przetrwałoby wiele polskich istnień.

Docenianie szlachetnych ludzi i czynów, wyrażanie wdzięczności wobec sprawiedliwych jest takim działaniem w relacjach międzynarodowych, które wydobywa i eksponuje to, co w stosunkach między narodami najlepsze i w najwyższym stopniu godne czci. Działalność tego rodzaju stanowić może więc największy z kroków, wiodących ku wzajemnemu zrozumieniu, zbliżeniu, pojednaniu.

Przewidywane skutki finansowe i źródła finansowania

Przewidywany skutek finansowy ustawy w roku 2017 to 75 milionów złotych na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

Jednorazowa dotacja na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe oraz dotacje podmiotowe będą sfinansowane z budżetu państwa, z części budżetowej, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Założenia podstawowych aktów wykonawczych

Rozporządzenie, o którym mowa w art. 14 ust. 2

Rozporządzenie określać będzie szczegółowe warunki i tryb przyznawania nagród rzeczowych i finansowych dla osób, o których mowa w art. 3 ust. 1 oraz rodzaje tych nagród, w tym:

- rodzaje nagród finansowych, poprzez przesądzenie, że nagrody będą mogły być jednorazowe lub okresowe, określenie minimalnej i maksymalnej kwoty tych nagród, częstotliwości wypłaty nagród okresowych oraz kryteriów określenia kwoty nagrody
- rodzaje nagród rzeczowych
- kryteria uprawniające do przyznania nagrody, z podziałem na jej rodzaje
- osób uprawnionych do zgłaszania kandydatów do nagrody
- wymagane elementy wniosku o przyznanie nagrody
- trybu oceny wniosków o przyznanie nagrody, w szczególności określenie zakresu kompetencji Rady Pamięci oraz Dyrektora Instytutu oraz terminów na załatwienie sprawy
- prawa i obowiązki osoby nagrodzonej
- tryb i warunki pozbawiania nagrody w szczególnie uzasadnionych przypadkach

Rozporządzenie, o którym mowa w art. 15 ust. 2

Rozporządzenie określać będzie szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz pozbawiania stypendiów dla wspierania badań naukowych, działań edukacyjnych i kulturalnych w zakresie, o którym mowa w art. 3 ust. 1, w szczególności dla pracowników naukowych oraz osób wyróżniających się w działaniach, o których mowa w art. 3 ust. 1, w tym:

- rodzaje stypendiów (w tym stypendia na realizację badań naukowych)
- tryb informowania o naborze wniosków o przyznanie stypendiów
- wymagane elementy wniosku o przyznanie stypendium
- tryb opiniowania wniosków o przyznanie stypendium przez komisję konkursową oraz sposób jej powoływania
- kryteria przyznawania lub odmowy przyznania stypendium
- rodzaj stypendium: w formie świadczenia jednorazowego lub okresowego
- minimalną i maksymalną kwoty tych stypendiów
- sposób wypłaty stypendium
- prawa i obowiązki stypendysty
- tryb i warunki pozbawiania stypendium w szczególnie uzasadnionych przypadkach

Projekt wywołuje pozytywne skutki społeczne i prawne.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.